

MLADÉ tělo, stará DUŠE

Na heligonku hraje Stanislav Samuel Raška z Frenštátu pod Radhoštěm od svých devíti let. Před třemi roky se on a jeho spolužák z konzervatoře Adam Dufek rozhodli, že budou tahací harmoniky i sami vyrábět. Postaral!

Text LIBOR HRUŠKA foto DAVID TURECKÝ

Foto: David Turecký

Jako první se dává dohromady dřevěná kastle, již se také slangově říká bedna.

Hned dvě různá „místa narození“ mají v pomyslném rodném listě zapsány výrobky firmy Dufek-Raška. Každá heligonka totiž vzniká ve dvou dílnách, které od sebe dělí vzdušnou čarou 273 kilometrů. Nejprve Adam Dufek v pražských Hrdlořezech vyrobí dřevěné díly budoucího nástroje, a ty pak putují do Beskyd na stůl jeho kolegy a kamaráda Stanislava Samuela Rašky. A právě ve druhé z dílen, jež se nachází v malém domku kousek nad hlavním frenštátským náměstím, se dílo kompletuje...

KDYŽ HRAJE DĚDA S VNUKEM

Až ve Frenštátě se rodí nástroj jako takový. Poskládat ho není snadné, práce na jedné heligonce zabere zhruba osmdesát hodin. Člověk potřebuje nejen šikovné ruce a notnou dávku trpělivosti, ale ideálně také vycvičený hudební sluch. A ten Samuel má – hraje na harmoniku, klavír i bicí. Posledních deset let bydlél v Praze, pak se ale vrátil na rodné Valašsko. Na pražské Konzervatoři Jaroslava Ježka vystudoval hru na akordeon a dal se na koncertní dráhu. „Pak přišel rok 2020 a s ním pandemie covidu-19. Koncerty se rušily jeden za druhým →

Uvnitř kastle se ukrývá i dřevěná kobylka, v níž jsou posazeny jednotlivé hlasové destičky (vlevo dole). Jednoduché zafoukání napoví, zda mají destičky správný zvuk (vpravo dole).

Při pohledu do útrobu heligonky se zpočátku každý ztrácí ve změti táhel a drátů. „Kdo se bojí, nesmí do dílny,“ směje se výrobce nástrojů Samuel Raška.

a já začal přemýšlet, co dál,“ vzpomíná Samuel. S Adamem Dufkem, spolužákem z konzervatoře, se v té době vrhli na výrobu heligonek. „První nástroj jsme skládali asi tři měsíce,“ směje se sympatický Valach. Nelze si ale představit dva nepraktické hudebníky, kteří se donucení životními okolnostmi postavili k ponku prvně v životě. Adam se už dříve věnoval opravám harmonik a Samuel strávil v dílně velkou část dětství. Jeho dědeček i tatínek byli kutilové. „Oba se rádi hrabali v autech, motorkách a já jim odmala pomáhal,“ vzpomíná mladý výrobce heligonek. Druhý dědeček zase Samuela přivedl k hudbě a později spolu odehráli mnoho vystoupení. Vnuk hrál na tahací harmoniku, děda na housle.

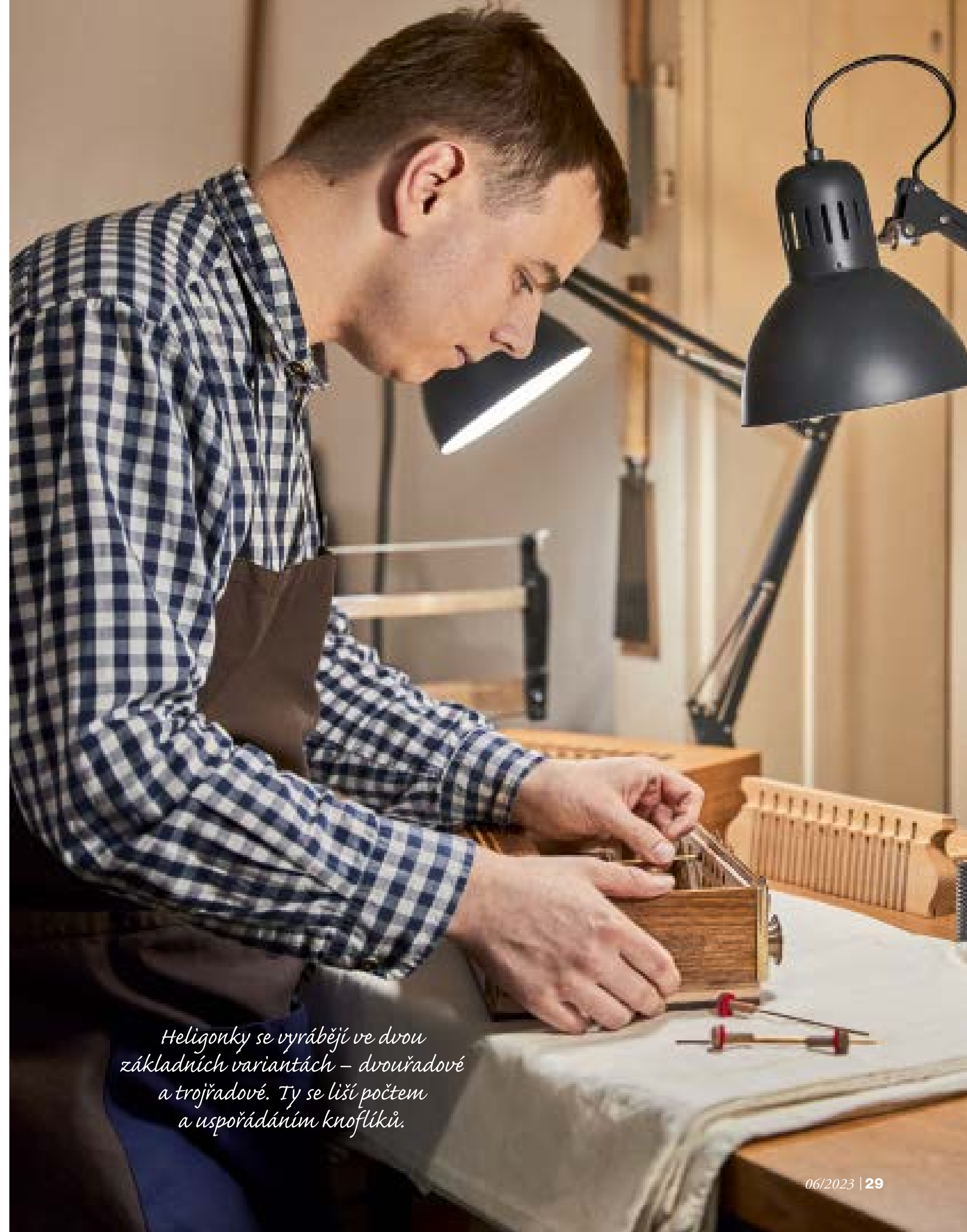
HELIGONKA VS. AKORDEON

Na tomto místě je třeba krátká vsuvka – co přesně heligonka je a jak se liší od rozšířenějšího akordeonu (alias fňukny)? Oba nástroje jsou typem tahací harmoniky, rozdíl mezi nimi je však patrný už na první pohled. Zatímco akordeon má obvykle klávesy podobné těm na klavíru, heligonce jsou místo nich souzeny dřevěné knoflíčky. Další rozdíl člověk pozná při poslechu. →

Heligonka je náchylná na výkyvy vlhkosti. Proto se dřevěné části musejí důkladně natřít (vlevo dole). **Hlasy** si Adam se Samuelem sami nevyrobí, jen je upravují, aby měly dokonalý zvuk (vpravo dole).

Foto: David Turecký

Heligonky se vyrábějí ve dvou základních variantách – dvouřadové a trojřadové. Ty se liší počtem a uspořádáním knoflíků.

Někteří výrobci sáhnou i po plastu, dělají z něj třeba basové knoflíky. „Naše heligonky jsou jen z ušlechtilých materiálů jako kov, kůže nebo dřevo,“ míní Samuel.

Heligonka vydává zesílené basové tóny, což vytváří její charakteristický brumlavý zvuk. Při výrobě vycházejí Adam se Samuelem z podoby sto let starých nástrojů, z nichž mnohé se v rodinách dědí z generace na generaci. Doba tehdy heligonkám přála – v prvorepublikovém Československu působilo na sedm desítek konkurenčních výrobců. A dnešní zákazníci k této zlaté éře cítí silný sentiment. Neznamena to však, že by měly být harmoniky jedna jako druhá. „Když se potkají dva heligonkáři v hospodě, nikdy nesmí mít stejný nástroj. Všechno, co děláme, je zakázková výroba a většina klientů k nám přichází s jasnou představou. Jeden pán z jižní Moravy si například objednal nástroj se stylovým modrotiskovým měchem,“ říká Samuel.

FANTAZII SE MEZE NEKLADOU

Heligonky značky Dufek-Raška nejsou pouhou kopií historických nástrojů. „Jedná se o kombinaci tradiční výroby a našich vlastních inovací. Velkou péčí věnujeme především výběru dřeva,“ upozorňuje Samuel. Tahací harmonika musí být co možná nejlehčí, ale zároveň pevná. Používá se na ni olšové dřevo, ořech, javor, ale i exotické materiály, jako je třeba mahagon. Lze pracovat i s intarzií, fantazii se meze nekladou. Na rozdíl od houslařů nemusejí výrobci harmonik tolik řešit, jak použité dřevo rezonuje. „U nás nejsou takové nároky na rezonanční vlastnosti dřeva, nicméně čím lehčí a pružnější je, tím více pouští zvuk ven,“ vysvětluje tvůrce.

DO HOSPODY I NA PÓDIUM

Byla-li řeč o tom, že mnohé nástroje jsou i po desítkách let používání v dobré kondici, třeba uvést drobnost – majitel se o ně musí správně starat. Nástroj je velmi náchylný na střídání teplot a vlhkosti i na mechanická poškození, vyhrávání na něj v zimě při venkovních akcích mu dobře nedělá. Většina lidí v Česku si heligonku spojuje právě s vesnickými průvody a zábavami. Nástroj však patří i do koncertních sál a profesionální hráči, jako je Samuel, jich mají více. Jeden kus na pódia, další, levnější do veselé společnosti v hospodě. Tam totiž heligonka může snadno přijít k úhoně. ♡

Foto: David Turecký

Jak heligonka zní, když ji vezme do rukou mistr Raška? Zjistíte po naskenování QR kódu:

Kromě výroby heligonek se Adam a Samuel věnují i opravám starších kousků. Více je na webu Dufek-raška.cz.

